

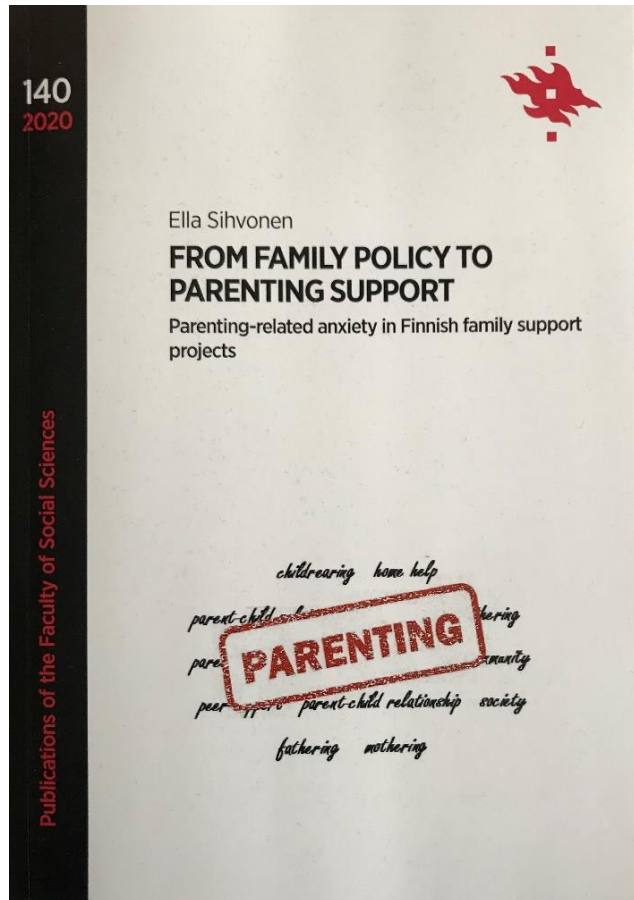
Pandemia-ajan vanhemmuus ja perheiden hyvinvoinnin polarisoituminen

Ella Sihvonen (VTT), Erikoistutkija, Kelan tutkimusyksikkö

Kela|Fpa

Vanhemmuuden ja/vai vanhempien tukeminen?

Väitöstutkimus (2020): *From family policy to parenting support*

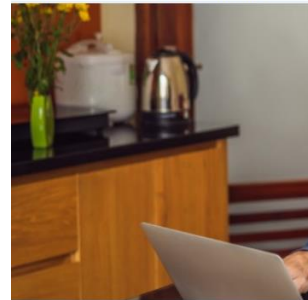

Tutkimushanke 2020-2022: *Arjen järjestäminen ja toimeentulo koronaepidemian aikana*

Tue työtämme

ETUSIVU / AJANKOHTAISTA / KIRJOITUSKUTSU: KORONA-ARKI LAPS

Sosiaalivakuutus.fi

Haku

TUTKITTUA TIETOA | 7.5.2020

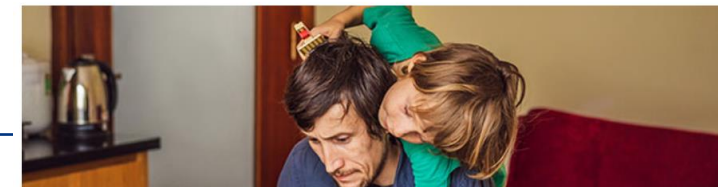
Kela, MLL ja Itla selvittävät koronatilanteen vaikutuksia lapsiperheiden arkeen

Vanhemmat sekä pienemmät ja isommat lapset viettävät nyt paljon aikaa neljän seinän sisällä. Poikkeuksellisista ajoista ja kokemuksista on kerätty kirjoituksia tutkimusta varten. Tutkimuksen tuloksia aiotaan hyödyntää sosiaaliturvan uudistamisessa.

Kirjoituskutsu lapsiperheille

7.5.2020 | UUTINEN

Jaa artikkeli

1.5.2020

Vanhemmuuden tukemisen vakiintuminen osaksi perhepolitiikkaa: hallitusohjelmat

Ajanjakso	Pääministeripuolue	Hallituskokoonpano
1999-2003	SDP	SDP, Kok., RKP, Vas., Vihr.
2003-2007	Kesk.	Kesk., SDP, RKP
2007-2011	Kesk.	Kesk., Kok., RKP, Vihr.
2011-2015	Kok.	Kok., SDP, RKP, Vas., Vihr., KD
2015-2019	Kesk.	Kesk., Kok., PS (Sin.)
2019-	SDP	SDP, Kesk., Vas., Vihr.

- Vanhemmuuden tukeminen mainittu ensimmäisen kerran Paavo Lipposen hallituksen ohjelmassa (1999), jonka jälkeen tavoite löytyy jokaisesta hallitusohjelmasta hallituskokoonpanosta riippumatta

Vanhemmuuden tukeminen perheprojekteissa vuosina 2000–2010 (n=310)

Projektit	N	%
Ennalta ehkäisevät projektit	211	68
• Kaikille suunnatut projektit	180	58
• Tietyille ryhmille suunnatut projekti (esim. nuoret äidit, maahanmuuttajaäidit)	31	10
Interventioprojektit	99	32
• Lastensuojelun asiakkaille suunnatut projektit (liittyen lapsen käytöshäiriöihin)	57	119
• Lastensuojelun asiakkaille suunnatut projektit (liittyen muihin syihin esim. vanhempien päihteiden käyttö)	35	11
• Muut interventioprojektit (mm. vanhemmuuden tukeminen vannilassa)	7	2
Yhteensä	310	100

- Projektidokumentteja analysoimalla selvitin muun muassa sitä, millaisiin laajempiin keskusteluihin tarve tukea vanhemmuutta kiinnittyy, ja mitä silloin oikeastaan tuetaan, kun tuetaan vanhemmuutta

Vanhemmuuden tukeminen on keskeinen osa perhepolitiikkaa, johon liittyy jännitteitä

Tutkimissani perheprojekteissa:

- Vanhemmuuden tukemisella tarkoitetaan useimmiten **vanhemman ja lapsen välisen vuorovaikutuksen tukemista**
  - Psykososiaalinen ymmärrys perheestä
  - Liittyy hyvinvointipolitiikan paradigman muutokseen: yksilön vastuu kasvaa omasta terveydestään ja hyvinvoinnistaan
  - Keinona vanhemman oman asiantuntijuuden ja kyvykkyyden vahvistaminen
- Vanhemmuuden eli vanhemman ja lapsen välisen vuorovaikutuksen tukemisen jännitteet
  - Vanhemmuus näyttäytyy erityistaitoja vaativana ja vaikeana suorituksena, josta ei selvitä ilman erityisiä taitoja ja – paradoksaalisesti – ilman vanhemmuuden asiantuntijoiden apua
  - Vanhemmuuden deterministisyys eli vanhemmuus on ratkaisevassa syy-seuraussuhteessa lapsen kehitykselle ja tulevaisuudelle

Vanhemmuuden tukemisesta *vanhempien* tukemiseen?

Tutkimissani perheprojekteissa:

- Vanhemmuuden tukemisella tarkoitetaan myös **vanhempien välisten vertaissuhteiden tukemista**
  - Yhteisöllinen ymmärrys perheestä ja sen tukemisesta
- Yksilöllisen, psykososiaalisen ja vuorovaikutukseen keskittyvän vanhemmuuden tukemisen sekä yhteisöllisen vanhemmuuden tukemisen rinnalle tarvitaan myös vanhemmuuden toteuttamista estävien rakenteellisten ongelmien esiin nostamista ja tarkastelua **eli vanhempien tukemista**

Perheiden tuki ja koronakriisi

Arjen järjestäminen ja toimeentulo koronaepidemian aikana -hanke

Hankkeen tausta

- Tutkimuksen aineistona on toukokuussa 2020 kerätty vanhempien vapaamuotoisista kirjoituksista koostuva aineisto (n=93), joista valtaosa on äitien kirjoituksia.
- Hanke toteutetaan yhteistyössä Itsenäisyyden juhlavuoden lastensäätiön (Itla) ja Mannerheimin Lastensuojeluliiton (MLL) kanssa.
- Hankkeessa tutkitaan, minkälaisia ongelmia poikkeusaika aiheuttaa erilaisissa lapsiperheissä esimerkiksi toimeentulon, työn ja perheen yhdistämisen, etäkoulun ja alle kouluikäisten lastenhoidon järjestämisen kannalta.

Lapsiperheiden vanhempien koronakirjoitukset ja epidemian seuraukset arkeen

- Terveysongelmat (jo ennen koronaa)
- Huono taloudellinen tilanne (osin jo ennen koronaa)
- Palveluiden saamisen vaikeudet/katkeaminen koronan vuoksi
- Vaikeuksia jaksaminen kanssa: stressi ja uupumus
- Huoli omasta ja perheen tulevaisuudesta

Negatiiviset tekstit
(n=48)

- Vaikeuksia jaksamisen kanssa: stressi ja uupumus
- Huoli omasta ja perheen tulevaisuudesta
- Työn ja hoivan/etäkoulun järjestäminen
- Perheen kanssa vietetyn ajan lisääntyminen ja arjen rauhoittuminen
- Luonnon merkitys jaksamiselle
- Hoivan ja kotitöiden jakaminen perheessä vanhempien kesken
- Palveluiden ja etuuksien hakeminen ja saaminen
- Tukiverkoston toimivuus

Tekstit, joissa sekä pos. & neg. seurauksia (n=31)

- Perheen kanssa vietetyn ajan lisääntyminen ja arjen rauhoittuminen
- Usko tilanteen väliaikaisuuteen

Positiiviset tekstit
(n=14)

Perheiden tuki ja koronakriisi

Koronapandemian negatiiviset seuraukset

- Heterogeeninen ryhmä erilaisia perheitä
  1. Perheet, joissa ongelmia (esim. sairauksia) jo ennen koronaa
  2. Perheet, joissa erityistarpeisia lapsia (ml. omaishoitajaperheet/vanhemmat)
  3. Tuoreet vanhemmat (äidit)
  4. Perheet, joita vanhemmat kuvasivat itseään "tavallisiksi perheiksi"

Koronapandemian negatiiviset seuraukset

"Vauva-arkea koronakriisissä leimaa yksinäisyys, yksin pärjääminen, eristäytyneisyys, luopuminen, pettymykset, peruuntumiset, tylsyys, paikallaan oleminen, loputtomat kävelylenkit, stressi ja pelko [-] Koen katkeruutta siitä, että korona on pilannut vauvavuoden." (Äiti, yksi lapsi, yksinhuoltaja)

Lähde: Hyvärinen, Sihvonen, Saarikallio, Kouvonen, Merikukka, Iivonen (2021) Vauva-arki poikkeusoloissa: "En kuvitellut vauvavuotemme alkavan näin yksinäisesti" Kelan tutkimusblogi

"Korona-arki on ollut elämäni raskaimmat vanhempana [...] Olemme vahva, tavallinen perhe jonka voimavarat olivat ennen tätä kunnossa. Ei erityislapsia, ei huolia. Nämä kaksi kuukautta ovat olleet yhtä helvettiä ja toivon ettei lapsille ole jäänyt traumaattisia kokemuksia tästä." (Vanhempi, 3 lasta, avio/avoliitto)

Koronapandemian positiiviset seuraukset

- Perheen kanssa vietetyn ajan lisääntyminen, arjen rauhoittuminen ja kiireen väheneminen – myös esimerkiksi yksinhuoltajaperheissä!
- Osa vanhemmista korosti perhekeskeisyyttään: muutosta ei koettu suurena
- Tuen ja etuuksien hakeminen ja saaminen (sosiaaliturvaetuudet esim. joustava hoitoraha, perhepalvelut) ja sosiaalisen tukiverkoston toimivuus

---

Viitattaessa: Sihvonen, Kouvonen, Saarikallio-Torp, Merikukka (tulossa) *Everyday life, agency and social resilience in the families with young children at the early stage of the COVID-19 pandemic: the case study of Finland*

Koronapandemian positiiviset seuraukset

”Kaiken kaikkiaan ei juurikaan mitään paha sanottavaa tuosta ajasta! Lähennyttiin mukavasti perheen kanssa, kiire, stressi, säryt ja muu hössötys olivat poissa arjesta. Se teki hyvää.” (Äiti, 2 lasta, avio/avoliitto)

” Ystävämme äiti, joka kuuluu riskiryhmään, teki meille kahdesti viikossa ruokaa. [...] Kahden kuukauden kotona olon jälkeen pyysimme äitiäni pariiksi päiväksi apuun, ennen kuin kaikki esikoululaiset palasivat lähiopetukseen esikouluun. Lisäksi nuorimmat olivat kaksi yötä mieheni vanhemmilla hoidossa, niin että saimme tehdä hetken rauhassa töitä ja ladata akkuja [...] Saamme tällä hetkellä joustavaa hoitorahaa ja kotihoidontukea. (Äiti, 3 lasta, avio/avoliitto)

Usko tilanteen väliaikaisuuteen kannattelevana tekijänä koronaepidemian ensimmäisessä aallossa – entä nyt?

Koronapandemia on paljastanut, että yksilöllisen, psykososiaalisen ja vuorovaikutukseen keskittyvän ja toisalta vertaissuhteisiin perustuvan *vanhemmuuden tukemisen* rinnalle tarvitaan yhteiskunnan kriisitilanteissa akuutisti myös vanhemmuuden toteuttamista estävien rakenteellisten ongelmien kuten esimerkiksi työttömyyden, työn ja perheen yhteensovittamisen, tukipalveluiden saatavuuden ja taloudellisen niukkuuden esiin nostamista eli *vanhempien tukemista*.

Vanhemmuuden tukemisen lisäksi tarvitaan **vanempien** tukemista.

Kiitos!

Yhteystiedot:
ella.sihvonen@kela.fi
Twitter: @EllaSihvonen

Kela|Fpa